

Х. Ибайдуллаевдин 22.00.04 - социология адистиги боюнча «Музей өзгөрүлмөлүү коомдогу социалдык институт катары» темасындагы социология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган кандидаттык диссертациясына берилген

ПИКИР

Бүгүнкү күндөгү элдин руханий байлыгын сактоо, улуттук жана маданий каада-салттарын өнүктүрүү алдыбыздагы маанилүү милдеттердин биринен болуп саналат. Бул маселелерди чечүүдө тарыхтын жана маданияттын баалуулуктарын чогулткан, сактаган, классификациялаган жана бүтүндөй коомчулукка көргөзгөн музейлер күндүн маанилүү ролун ойноп келет. Бардык мезгилдерде улут калыптанышы үчүн музей өзгөчө руханий күчкө ээ болгон жана бүгүнкү күндө да анын ролу кайрадан актуалдуу болуп келүүдө. Андыктан ар бир улуттун көптөгөн муундар топтогон руханий жана материалдык маданий тажрыйбасы мезгилден мезгилге өткөрүп берүүгө, сактоого жана көбөйтүүгө болгон умтулуусу менен шартталган музей иштеринин аракеттери менен аныкталат.

Ааламдашуу заманында коомдук өнүгүүнүн баалуулук приоритеттеринин өзгөрүшү руханийликти жана улуттук маданий өзгөчөлүктөрдү жоготууга жана ар бир өзүнчө маданияттын уникалдуулугун өзгөртүүгө алып келет. Ошол эле учурда, заманбап музей социалдык мекеме катары жаңы, глобалдык маданияттыш өзгөчөлүктөрүн өзүнө сиңирип, мурдагы музейлерге окшош болбой калган. Ошондуктан ал маданий, билим берүү, илимий изилдөө борборлорун, эс алуу жана көңүл ачуу комплекстерин бириктирип, виртуалдык форматка өтүп, мында музейдин социалдык институт катары өнүгүү перспективалары көрүнөт. Демек, музейдин трансформациясы музей жайгашкан аймактын өзгөчөлүктөрү, адамдардын менталитети жана аймактын социалдык-экономикалык өзгөчөлүктөрү менен тыгыз байланышкан музейдин өнүгүшүнүн жаңыланган концепциясын талап кылат.

Диссертант Х.Ибайдуллаев аймактык социумдагы азыркы музейдин өнүгүшү мамлекет тарабынан жетишсиз деңгээлде каржыланып келет деп туура белгилейт. Бул жагынан алганда, Кыргыз Республикасы, башка постсоветтик мамлекеттер менен эле катар, оор шарттарга туш болууда. Анткени музейдин иш-аракеттери калдык негизде (остаточный принцип) менен каржыланат. Музей мекемелери ар кандай коммерциялык механизмдерди (имараттарды ижарага берүү, ж.б.) колдонуп, сырттан каражат чогултууга аргасыз болушат.

Автор туура белгилегендей ушуга байланыштуу музейди өнүктүрүүнүн жаңы моделин иштеп чыгуу милдети туура коюлган. Андыктан автор музейди өнүктүрүүнүн салттуу шарттары менен кошо инновациялык шарттарын да негиздеш керек деп туура белгилеген. Ал үчүн музей тармагын башкарууга мамлекеттен тышкары, ишкерлик чөйрөнү, жеке тараптарды, бирикмелерди, коммерциялык эмес секторду жана жарандык демилгелерди тартуу зарылдыгын туура белгилеген. Бул бир жагынан музейдин социалдык

өнүгүүдөгү ролунун жана анын социалдык функцияларынын өзгөргөндүгүнө, экинчи жагынан өлкөнүн жана аймактардын маданиятын өнүктүрүүдөгү музейдин жогорку социалдык-маданий мааниси менен байланышкан.

Музей ишинин түптөлүшү жана өнүгүү процессине Кыргызстанда изилдөөчүлөр анча кызыккан эмес, ошондон улам да бул тема социологиялык талдоого муктаж болуп келет. Андыктан изилдөөнүн актуалдуулугу Кыргызстандагы музейлердин сапаттык мүнөздөмөлөрүн өнүктүрүүгө багытталган музейлер тармагын өнүктүрүү перспективаларын аныктоо зарылчылыгы менен да түшүндүрүлүп келет.

Диссертант Х.Ибайдуллаевдин бул илимий эмгегинин барктуулугу өзгөрүп жаткан коомдогу социалдык-маданий институт катары музейдин ролун, маанисин жана социалдык функцияларын жаңыча көз карашта ачып көрсөткөндүгүндө; эмпирикалык изилдөө материалдарынын негизинде биринчи жолу аймактагы музейдин жана музей ишмердүүлүгүнүн учурдагы абалын жана өнүгүү перспективаларын ачып бергендигинде; азыркы коомдогу социалдык институт катары музейди өркүндөтүүнүн багыттарын жана жолдорун аныктап бергендигинде ошондой эле аймактык социумдагы музей жана музей ишмердүүлүгүн өнүктүрүүнүн автордук концепциясынын алгачкы жолу иштелип чыгышында болуп эсептелет.

Диссертациядагы айтылган ой пикирлер толук өз алдынча актуалдуу илимий маселелерди иштеп чыккан илимий изилдөөнүн жыйынтыгы. Анын жеткиликтүүлүгү болуп социологиялык изилдөөнүн жана далилдөөнүн болушу. Бул чыныгы социологиялык эмгек болуп, “Музей өзгөрүлмөлүү коомдогу социалдык институт катары» изилденип, аймакта музей ишин өркүндөтүүнүн негизги жолдору жана багыттары аныкталып, социологиялык парадигманын негизинде талдоо жүргүзүлгөн.

Аталган эмгек Улуттук Аттестациялык Комиссиянын толук талаптарына жооп берет. Илимий иш теориялык жана тажрыйбалык жактан жогорку деңгээлде талдоого алынган жана 22.00.04 - социалдык түзүлүш, социалдык институттар жана процесстер адистиги боюнча социология илимдеринин кандидаттык даражасын алууга толук татыктуу.

Кыргызстан Ислам университетинин

Табигый-гуманитардык сабактар

кафедрасынын башчысы,

социология илимдеринин доктору, профессор

Н.Мендибаев

КИУ профессору, социология
илимдеринин доктору Н. Мендибаевдин
колун тастиктаймын:
КИУ профессору А. Матраимов

